

Finansdepartementet
Attn: Anne Kristin Fosli
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres ref:
04/579 Ø KnT

Vår ref:
PTV/bhm

Arkiv:
35

Dato:
17.06.2005

Høringsuttalelse – NOU 2005:5 Enkle signaler i en kompleks verden

Det vises til Indikatorutvalgets innstilling (NOU 2005:5) med forslag til et nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling. Oljeindustriens Landsforening (OLF) ønsker med dette å gi synspunkter på utvalgets vurderinger samt bidra med innspill til en videreutvikling av det foreløpige indikatorsettet som presenteres i innstillingen.

Utvalgets forslag til indikatorsett skal ifølge mandatet bygge videre på Regjeringens forslag til temaområder i Nasjonal Agenda 21. Disse var igjen inspirert av Brundlandkommisjonens innstilling fra 1987, hvor en helhetlig vurdering av bærekraftig utvikling ble forankret i en økonomisk, en sosial og en miljøbasert pilar. Mandatet nedfeller i tillegg en rekke krav et indikatorsett bør tilfredsstillende. Blant forhold OLF velger å vektlegge finner vi at indikatorene i første rekke må ha egenskaper som gjør dem til et godt hjelpemiddel for politiske beslutningsprosesser. Da er det grunnleggende at indikatorene som velges bidrar til å fokusere på virkemidler og tiltak som sikrer en samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk. Internasjonale eksempler på denne typen indikatorsett viser til dels betydelige ulikheter knyttet til vektlegging og detaljeringsgrad. Det finnes med andre ord ingen klar fasit på hvordan et indikatorsett for bærekraftig utvikling bør utformes. Med et betydelig innslag av grenseoverskridende problemstillinger knyttet til en bærekraftig utvikling er det likevel nødvendig å etterstrebe at indikatorer som brukes i Norge blir mest mulig sammenliknbare med indikatorer som brukes i andre land.

Utvalgets foreslag til indikatorsett omfatter et relativt begrenset antall indikatorer. Dette bygger ifølge utvalget på en avveining hvor en på den ene siden har måttet begrense seg til de høyest prioriterte problemområdene, men hvor en samtidig har hensyntatt behovet for et godt og relevant datagrunnlag med muligheter for analyser og raske tilbakemeldinger ved en uønsket utvikling i indikatoren. OLF finner å kunne støtte utvalget i denne vurderingen. Hvorvidt indikatorsettet vil få praktisk betydning både i den generelle samfunnsdebatten og som bidragsyter til fremtidig politikktutforming avhenger imidlertid også av politisk vilje og evne til å foreta endringer når utviklingen skulle tilsi det. Oppfølgingen av indikatorer for en bærekraftig økonomisk utvikling preges ofte av politisk uenighet, som igjen kan knyttes til varierende oppfatninger blant husholdninger og bedrifter. I Norge reflekteres en slik situasjon blant annet ved diskusjonene omkring bruken av petroleumsinntekter.

OLF vil i det påfølgende gå nærmere inn på utvalgets vurderinger, herunder knytte kommentarer til enkelte av indikatorene som foreslås.

Nasjonalformuen som bærekraftsmål

Utvalget viser til at den primære oppgaven til det nasjonale indikatorsettet er å belyse tilstand og utvikling i de ulike komponentene av nasjonalformuen tolket i vid forstand. Dette representerer en interessant tankemodell for vurdering av bærekraftsbegrepet. Målsettingen om et stabilt eller økende velferdsnivå er i seg selv ikke en tilstrekkelig betingelse for en bærekraftig utvikling, men det vil likevel være stor enighet om nødvendigheten av en slik utvikling.

Vurderinger knyttet til utviklingen i nasjonalformuen har tradisjonelt vært basert på en svært grov inndeling i kapitalarter hvor det vanligvis skilles mellom naturressurser (ressursrente), realkapital og finansiell formue, mens den dominerende faktoren har vært definert som arbeidskraftens verdi (human capital). Utvalget gjør i sine vurderinger bruk av en tilsvarende modell, hvor en i tillegg har skilt ut miljøkapital som egen kapitalart.

OLF mener en ytterligere dekomponering av nasjonalformuen er nødvendig for å sikre bedre kunnskap omkring hvilke faktorer som påvirker nasjonalformuens størrelse over tid. Vi finner det særlig viktig å få klarlagt hvilken rolle "kunnskapskapital" og dens sammensetning har for nasjonalformuens utvikling. I nåværende modell er denne kapitalen "individualisert" og knyttet til arbeidskraftens verdi. Verdien av arbeidskraften fremkommer imidlertid som en restpost etter at realkapital, ressursformue og finanskapital er trukket fra. Denne restposten innbefatter også anslag knyttet til framtidig utvikling i total faktorproduktivitet (TFP).

Modellens svakhet knytter seg til at TFP rommer de samlede virkningene av kunnskap og teknologi, herunder også den bedrifts- og institusjonsforankret kunnskapskapital. Det beste eksemplet på eksistensen av denne typen kapital finner vi nettopp i oljevirkomheten, som har vært en ledende teknologiklynge i norsk økonomi de siste tiårene. OLF mener det er viktig å få bedre kunnskaper om sammenhengen mellom utdanningsnivået i befolkningen, evnen til kommersialiseringen av kunnskap i næringslivet og dets samlede betydning for vekstevne og velferdsnivå i norsk økonomi.

Nærmere om miljøindikatorer og målsetninger

Miljørelaterte temaer er med sine 7 av totalt 16 indikatorer tillagt dominerende vekt i utvalgets forslag til indikatorsett. Dette kan synes som et paradoks, da miljøforhold nettopp er en god illustrasjon på et område hvor nasjonale virkemidler og målsetninger ikke alene vil være nok til å sikre en bærekraftig utvikling. Miljøpolitikkenes behov for internasjonal forankring reiser flere problemstillinger. En samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk på dette området kan i mange tilfeller ikke ses uavhengig av andre lands målsetninger og tiltak. Særnorske miljøtiltak vil for noen av de foreslåtte indikatorene være vanskelig å måle effekten av og samtidig kunne ha negativ betydning for norsk næringslivs internasjonale konkurransevne.

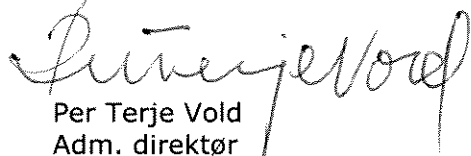
Norske klimagassutslipp relatert til Kyotomålet representerer en indikator hvis tilstand bare i mindre grad kan knyttes til norsk politikk på området. Gjennom utslippsforpliktelser settes samtidig norsk politikk inn i en internasjonalt forpliktende ramme. Utslippene av CO₂ utgjør den viktigste bestanddelen av denne indikatoren. Norsk offshorevirksomhet står i dag for 25-30% av de samlede nasjonale CO₂-utslippene. Næringen har derfor et særskilt ansvar for å medvirke til at de norske Kyoto-forpliktelsene kan overholdes. Det er i denne sammenheng viktig at myndighetene så tidlig som mulig avklarer hvilken politikk en vil legge til grunn når

dagens foreløpige, begrensede og nasjonale system for kvotehandel fra 2008 avløses av et langt mer omfattende internasjonalt system for kvotehandel under Kyoto-protokollen. Internasjonal kvotehandel med CO₂ sikrer en raskest mulig tilnærming til viktige miljømål samtidig som utslippene reduseres på en kostnadseffektiv måte. Når det gjelder Norges rolle er det tjenlig at næringer likebehandles og at et kvotesystem for CO₂ omfatter en størst mulig andel av utlippene. Det er samtidig viktig at en indikator for klimagassutslipp tar hensyn til den reduksjon av internasjonale utslipp som et norsk nettokjøp av kvoter vil bidra til.

På tross av et betydelig innlag av miljøindikatorer i forslaget til indikatorsett, og dermed i sum et bredt innblikk i miljøsituasjonen, er det viktig at hver enkelt indikator tilfredsstiller de samme grunnleggende kvalitetskrav. Den foreslåtte indikatoren for bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier fremstår her som et svakt ledd. Klassifiseringen av ulike helse- og miljøfarlige kjemikalier er i dag basert på delvis mangelfull kunnskap om hvordan hvert enkelt stoff påvirker miljøet på kort og lang sikt. En indikator basert på en summering av mengder (vekt) reflekterer heller ikke ulikheter mht. skadepotensial. En avgrensning knyttet til bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier i husholdningene bidrar ytterligere til å svekke indikatorens informasjonsverdi.

OLF mener derfor det på sikt er nødvendig å utvikle en indikator for helse- og miljøfarlige kjemikalier hvor også næringslivets utslipp tas med. Det bør også være en målsetting for en slik indikator å vekte aggregeringen av de enkelte kjemikalier som inngår i indeksen med hensyn til hvilken skade de kan påføre miljøet.

Med vennlig hilsen
OLF Oljeindustriens Landsforening

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Per Terje Vold', written over a printed name and title.

Per Terje Vold
Adm. direktør